

p. 29a); 'habitual, usual', 'mancat de distinció, vulgar': «Lo llenguatge *ordinari* de una nació o de un país», «Mot *ordinari*», «Lo que és *ordinari* y comú» (Lacav. 1696); en el següent passatge del *Spill* «*ordinari* abastament» es refereix a «sustentació diària»: «Ab prou afany, / de llur poch guany / ells se uestien, / he despenien / sols necessari / llur *ordinari* / abastament» (v. 11216), l'ús que ha donat el subst. m. 'despesa, menjar, de cada dia': «*Ordinari*, sustento [sic] de cada dia», «Llevar de son *ordinari* alguna cosa per a subvenir als pobres» (Lacav. 1696); l'acc. de 'menstruació', ja en el *Spill*: «Souint al llit / se orinava / --- / D'alre podia / quant li uenia / son *ordinari*: / sens pus pensar-hi / cames e cuxes, / les calces fluxes, / tot se'n omplia» (v. 2385); *ordinari*, es deia també de 'ritual, llibre ritual': un exemple de 1560 en *AlcM*, i el *DAG* cita d'un doc. ant. de Sòller, Mall.: «que dins un mes y mig se compre un *ordinari* bo»; *jutge ordinari* 'jutge de primera instància', en *CostTort.* (ed. Oliver, p. 95), dit també *ordinari*: «que tot mariner o ballester --- si contrastava irosament --- meten en un cep --- e aquel meten en poder del *ordinari* del senyor Rey» (*Consolat*, ed. Pardessus, p. 203); altres exemples en docs. de 1387 i 1405; en l'acc. de 'autoritat eclesiàstica diocesana' en Lacav. 1696; *correu ordinari* (o *ordinari*) 'correu que funciona en períodes fixos' (oposat a *extraordinari*, que es tramet quan convé) (Lacav.), que duu a més l'exemple «Jo rebré cartes per lo *ordinari* de Madrit»; d'allí l'acc. de 'individu que va i ve regularment d'una localitat a una altra, i fa les comissions que li encomanen' (Lab. 1839, *DFa.*); l'usà un cop Coromines: «l'*ordinari* de Móra viatja amb una muleta gran» (Notes del viatge per l'Ebre, 1923), i és usual encara a l'Horta de Val. en la forma *ordenari*; ¹⁴ i fou aplicat també a 'tartana o diligència de línia': «Veyeu quin marit --- Lo que menava l'*ordinari*? Bona proporció per a tenir-lo tot l'any fora de casa!» (Feliu i Codina, *La Dida*, a. 1875, p. 95). JCoromines recorda que durant els anys de 1910-30 a Figueres i l'Empordà l'*uridinari* era 'una tartana que feia servei públic i regular de transport de persones i objectes, d'un poble a l'altre', i a més es deia del 'tartaner que la conduïa i que també s'encarregava de dur mercaderies, paquets, correu i missatges privats'. ¹⁵ L'adverbi *d'ordinari*, en Lacav.]. *Ordinaria* (*orde-*) ⁴⁵ [pron. *ordenaria*] 'encàrrecs, comissions que porta l'*ordinari*', veg. n. 14. *Ordinàriament* [1599; Lacav. 1696]. *Ordinativu*.

Coordinar [Belv. 1803]; *coordenada*; *coordinació*; *coordinadament* [Belv. 1803]; *coordinador*; *coordinament*; *coordinatiu*; *coordinatori*. *Extraordinari* [Llull: «part lur messió, que aguessen igualment alguna gràcia de renda per dependre *extra ordinari*» (*Blanq.*, *NCL* II, 143.14); *DTO*. (1647), *Lacav.* (1696)]; *extraordinàriament* [S. xv, *AlcM*; Lacav. 1696]. *Subordinar* [1593, *Man. Ardits* v, 365; Belv. 1805], del baix llatí *subordinare*; *subordinable*; *subordinació* [segona meitat S. xiv, Genebreda], del ll. tardà *subordinatio*, *-onis*; *subordinadament*; *subordinat* [Belv. 1805]. *Insubordinar*, *insubordinació*. ⁶⁰

¹ Figura en un doc. de 1598: «lo *ordre* que --- tenen donat a P. B. --- per a comprar --- blat» (*RLR* LX, 72), però a la mateixa pàgina apareix també *orde*; altre exemple en 1699: «Convent de S<an>ctes Creus, del Sagrat *ordre* del Cistell» (D. Recasens, *Secuïta*, p. 3); veg. també la n. 2. — ² *AlcM* porta un altre exemple d'*orde* de la *Cròn.* de Muntaner, cap. 42, citant de l'edició de Coroleu (1886), basada per la seva banda en l'ed. de 1558, però en aquest cas l'ed. de J. M. de Casacuberta té *orde* (I, 94.2), i de fet aquesta forma sembla ser l'única usada per Muntaner: «--- hòmens d'*orde* ---» (cap. 4, I, 21.16) i en caps. 189 (v, 76.13), 296 (ix, 15.22) etc.; però *orde* en cap. 7 (I, 26.25), que potser no sigui error d'impremta. — ³ Moll inclou *orde* com a forma de Mall. en el seu *Vocab. Mall.* (p. 220b); fou usat per Camps i Mercadal, *Folk. Men.* II, pp. 16 i 33, però escrit *orda*; apareix en un llibret de Falla del Carrer de Barques (València), 1952, p. 11; JCoromines va recollir *orde* (pl. *órdens*) a Favara (Rib. Baixa de Xúquer), 1955; Vergés Paulí en la seva obra folklorica de Tortosa, *Espurnes de Llar*, diu un cop «--- atres *ordes* religioses ---» (v, 115), *órdens* (ib., p. 27, i 103-4). — ⁴ Això vol dir que a l'article *Cister* on diu «orde religiosa» s'ha d'esmenar (com s'ha fet ja en la 2.ª ed. de 1954) com a «orde religiós»; igualment a l'article *caputxi*. — ⁵ Notem també: «--- has tengut llum encès, foc fet, es sopar a punt, i tot *en orda*; anit soparàs, moixeta» (Camps i Mercadal, *Folk. Men.* II, p. 16). — ⁶ Cf. «sien tengudz *far oordes*», en doc. gascó de 1313, de Bigorra (*LVBenac*, p. 140), i «*ordam* sive caualgatam per tres dies» en els Debita Regi Navarrae (ib., p. 278), en text de la mateixa data; Balencie en el glossari del *LVBenac* aclareix *orda* com «service militaire de moindre durée que l'*ost*, de 3 jours en Bigorre»; com que en l'escriptura antiga d'aquesta zona *oo* sol representar la *o* tancada accentuada, identifiquem *oorda* com a *órdg*; evidentment hi tenim una extensió d'una expressió com *fer (son) orde* 'fer son deure', usual en català antic; d'altra banda, en el següent passatge del doc. de 1406 la forma *ordinio* (en datiu plural) sembla significar 'llinatge': «voluerunt --- dare et solvere dicto domino et ejus heredibus uel *ordinio* in die Ascensionis Domini» (ib., p. 165). — ⁷ El document tracta de certs heretges, i «aquell *orde*» sembla referir-se a la secta albigea. — ⁸ En el següent passatge, que procedeix de l'ed. de València de 1521, *orde* apareix en f., «que ans de sa mort servís a Déu en alguna *orde* de religió» (*Blanq.*, *NCL* I, 20.14), però resta esmenat com a «algun *orde*» en l'ed. de 1914 (*Obres Compl.* I, 6). ⁹ Aquesta grafia amb *-a* (*orda* f.) apareix algun cop en altres textos també: doc. de 1436 «altres negocis lo ben hauenir de nostra *orda* tochant» (Miret, *TemplH*, p. 424); veg. també n. 2. — ¹⁰ *AlcM* cita el següent exemple de la *Cròn.* de Pere Cerimoniós (ed. 1850 de Bofarull), cap. 291: «—*Órdens* s'yc han fetes esta nit», però la lectura és dubtosa; Pagès en la seva edició (1942) llegeix *ordumes* cridant